

Letnie wyjazdy wypoczynkowe uczniów w drugim roku pandemii

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Co najmniej tygodniowe wyjazdy wakacyjne	1
Społeczny zasięg wyjazdów	1
Kierunki wyjazdów	6
Powody rezygnacji z wyjazdów	7
 Wyjazdy co najmniej dwutygodniowe.....	9
Społeczny zasięg	9
Kierunki wyjazdów	11

Od 1993 roku w naszych sondażach pytamy, czy uczniowie będący członkami gospodarstw domowych naszych respondentów podczas letnich wakacji wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania, a jeśli nie wyjeżdżali, to jakie były powody rezygnacji z tej formy letniego wypoczynku. W 2016 roku dołączyliśmy pytanie o dłuższe, trwające co najmniej dwa tygodnie, wakacyjne wyjazdy oraz pytania o kierunki wyjazdów. Tegoroczne letnie wakacje szkolne po raz drugi odbywały się w trakcie pandemii COVID-19 oraz trwającego w kraju stanu epidemii. Mimo zniesienia większości ograniczeń związanych z podróżowaniem ostatniego lata nadal utrudnione były wyjazdy w wielu zagranicznych kierunkach, popularnych w czasach przed pandemią, a w Polsce i innych krajach obowiązywały różne restrykcje sanitarne.

CO NAJMNIJ TYGODNIOWE WYJAZDY WAKACYJNE

Społeczny zasięg wyjazdów

W tym roku¹ podczas letnich wakacji na co najmniej tygodniowy wypoczynek wyjechali uczniowie z blisko trzech czwartych (72%) gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, przy czym w większości przypadków (63%) na taki wypoczynek wyjechały wszystkie dzieci, a jedynie 9% rodzin wysłało na takie wakacje tylko część z nich.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (376) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

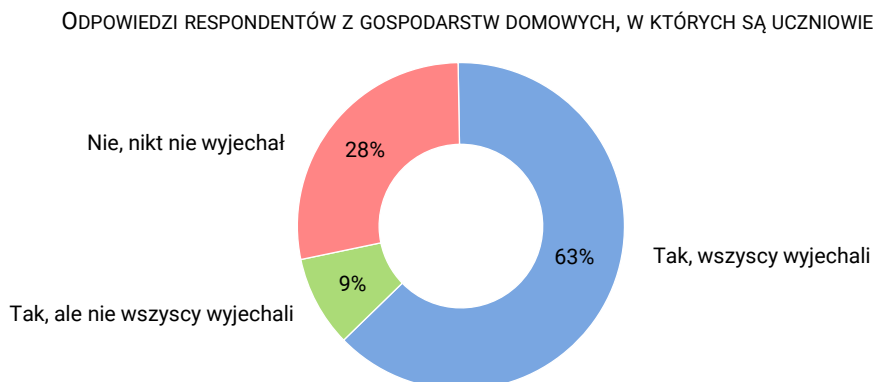
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 6 do 16 września 2021 roku na próbie liczącej 1218 osób (w tym: 62,4% metodą CAPI, 25,0% – CATI i 12,6% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

Na pytania o wypoczynek uczniów odpowiadali respondenci z gospodarstw domowych, w których są uczniowie (N=288).

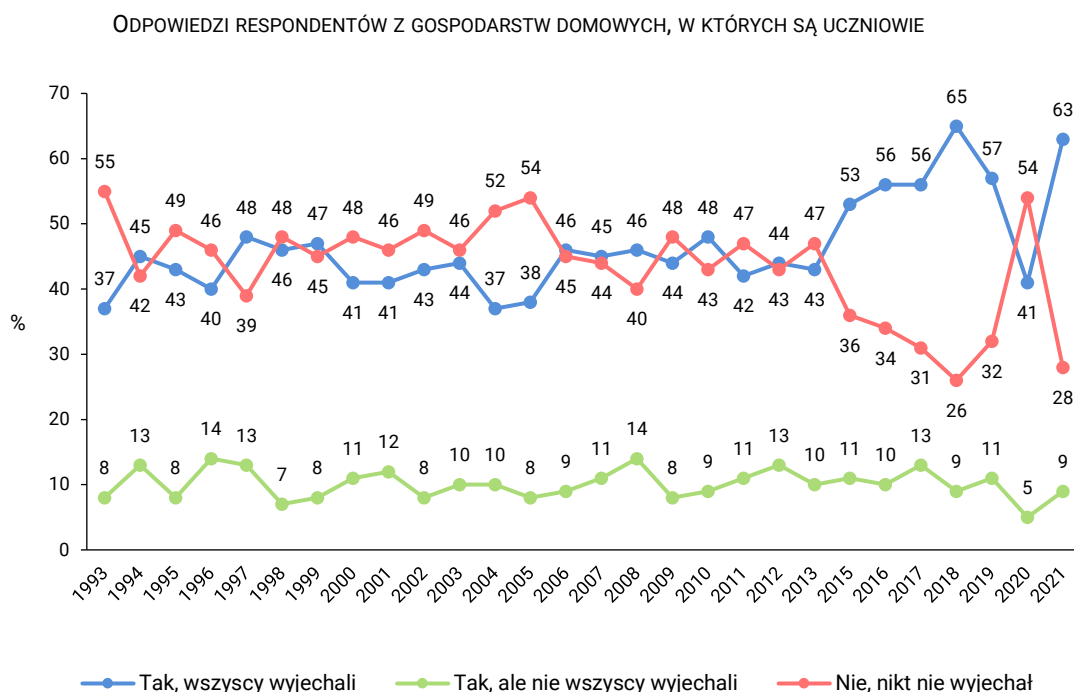
RYS. 1. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

W porównaniu z poprzednimi wakacjami – pierwszymi w warunkach pandemii i związanych z nią ograniczeń – na co najmniej tydzień podczas letnich wakacji wyjechało w tym roku zdecydowanie więcej dzieci. Łącznie odsetek gospodarstw domowych, które zdecydowały się na zorganizowanie dzieciom w wieku szkolnym takiego wypoczynku, wzrósł od ubiegłego roku o 26 punktów procentowych (z 46% do 72%), przy czym o 22 punkty procentowe przybyło gospodarstw, z których wyjechały wszystkie dzieci w wieku szkolnym, a o 4 punkty procentowe (z 5% do 9%) wzrósł odsetek tych, z których wyjechały nie wszystkie. Należy tu podkreślić, iż rok 2020² był jednym z najgorszych w historii naszych badań, jeśli chodzi o korzystanie przez dzieci i młodzież w wieku szkolnym z co najmniej tygodniowych wyjazdów podczas letnich wakacji. Ponadto w latach 1993–2021 jedynie cztery razy zdarzyło się, że większość rodzin z dziećmi nie zdecydowała się na zorganizowanie dzieciom takiego wypoczynku (w latach 1993, 2004, 2005 oraz właśnie w roku 2020). Warto też przypomnieć, że ubiegłoroczny spadek nastąpił po bardzo dobrym pięcioletnim okresie, gdy większość badanych gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, deklarowała, że wszystkie z nich wyjechały na co najmniej tygodniowy letni wypoczynek poza miejsce zamieszkania (w latach 1993–2013 odsetki te były znacznie niższe). W tym roku deklaracje w tej kwestii są niemal takie same jak w rekordowym roku 2018 i wynika z nich, że w drugie lato przypadające na okres pandemii wyjechało więcej dzieci i młodzieży w wieku szkolnym niż w bezpośrednio poprzedzającym pandemię roku 2019.

² Zob. komunikat CBOS „Letnie wyjazdy wypoczynkowe uczniów w czasie pandemii”, październik 2020 (oprac. B. Badora).

RYS. 2. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

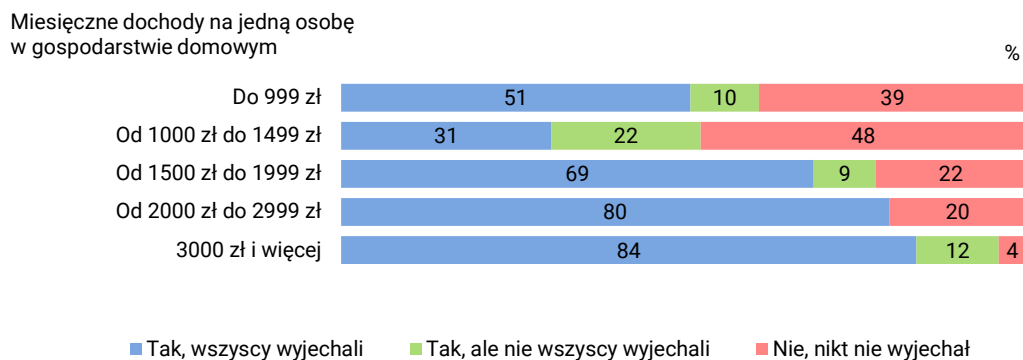
* W latach 1993–2003 pytanie było zadawane tylko rodzicom dzieci w wieku szkolnym. Od 2004 roku odpowiadają na nie wszyscy wylosowani członkowie gospodarstw domowych, w których są uczniowie (w tym roku było to 288 osób)

Z przeprowadzonych analiz wielozmiennowych³ wynika, iż czynnikiem najbardziej różnicującym deklaracje dotyczące korzystania przez uczniów z przynajmniej tygodniowego wypoczynku wyjazdowego w czasie letnich wakacji jest poziom dochodów gospodarstw domowych. Istotnie statystycznie różnią się gospodarstwa domowe, w których miesięczny dochód na jedną osobę wynosi mniej niż 1500 złotych od tych, które dysponują co najmniej taką kwotą. Zdecydowana większość gospodarstw domowych, w których miesięczny dochód w przeliczeniu na jedną osobę wynosi co najmniej 1500 złotych, umożliwiła tego lata wchodzącym w ich skład uczniom co najmniej tygodniowy wyjazd wypoczynkowy. Ponadto w tej zamożniejszej grupie im wyższe są deklarowane miesięczne dochody *per capita*, tym częściej badani twierdzą, że wszyscy uczniowie z ich gospodarstw domowych przynajmniej tydzień tegorocznych wakacji spędzili na wyjeździe.

³ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

CBOS

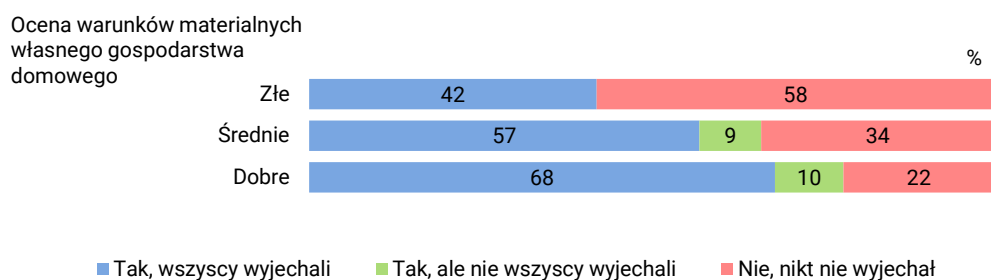
RYS. 3. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

Korzystanie przez dzieci z co najmniej tygodniowego letniego wypoczynku poza miejscem zamieszkania wyraźnie różnicuje także ogólna sytuacja materialna gospodarstwa domowego. O ile w większości (58%) gospodarstw domowych, które źle oceniają swoje warunki materialne, na taki wypoczynek nie wyjechało żadne dziecko w wieku szkolnym, to w większej części gospodarstw żyjących na średnim i dobrym poziomie (odpowiednio 57% i 68%) tego lata wyjechali wszyscy uczniowie. Im lepsze oceny warunków materialnych, tym mniej deklaracji o rezygnacji z takiej formy wakacyjnego wypoczynku dzieci.

CBOS

RYS. 4. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

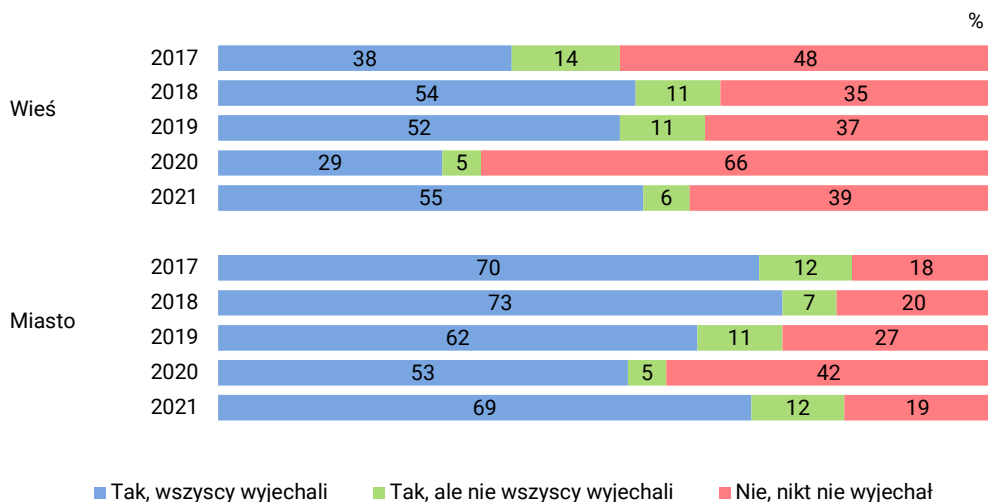

Kolejną zmienną istotnie różnicującą korzystanie przez uczniów z co najmniej tygodniowych wyjazdów wakacyjnych jest miejsce zamieszkania i – tak jak w poprzednich latach – znacznie większą szansę na taki wypoczynek miały dzieci miejskie niż wiejskie. Warto tu przypomnieć, iż w pierwszym roku pandemii różnice pomiędzy miastem a wsią w tym zakresie wzrosły i w efekcie o ile uczniowie mieszkający w miastach w większości korzystali z takich wyjazdów, to większość dzieci wiejskich spędziła wakacje w domu lub na krótszych niż tydzień wyjazdach. W bieżącym roku te różnice wyraźnie się zmniejszyły i zbliżyły do notowanych w latach 2018 i 2019, a jednocześnie są one

mniejsze niż jeszcze w roku 2017. W tym roku ponownie niezależnie od miejsca zamieszkania większość uczniów wyjechała na co najmniej tygodniowy letni wyjazd.

CBOS

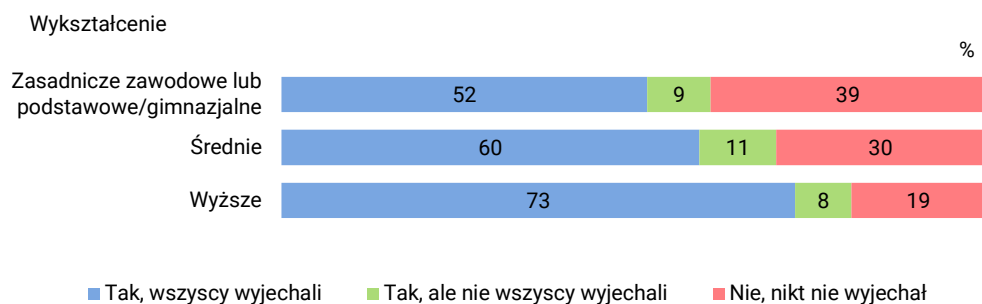
RYS. 5. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

Korzystanie w tym roku przez dzieci w wieku szkolnym z co najmniej tygodniowych wyjazdów wakacyjnych tradycyjnie różnicuje też poziom wykształcenia badanych przedstawicieli gospodarstw domowych – im jest on wyższy, tym większa szansa, że uczniowie wyjechali na takie wakacje.

CBOS

RYS. 6. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

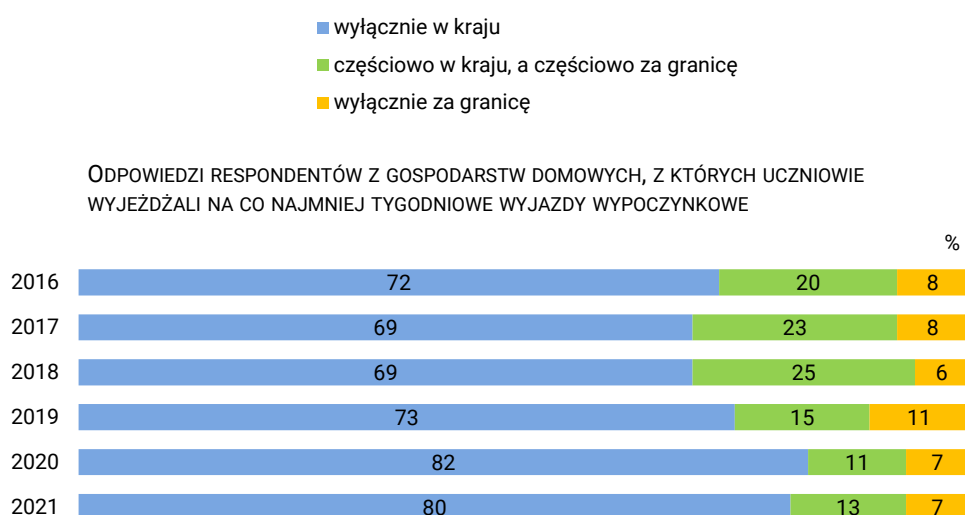

Kierunki wyjazdów

W czasie tegorocznych letnich wakacji, podobnie jak w poprzednich latach, w większości przypadków co najmniej tygodniowe wyjazdy wypoczynkowe uczniów były realizowane w kraju. Choć działo się tak niezależnie od sytuacji epidemicznej, to pandemia COVID-19 i związane z nią ograniczenia spowodowały, że zarówno w tym roku, jak i w ubiegłym, w kraju wypoczywała większa niż wcześniej część uczniów wyjeżdżających na co najmniej tydzień (zadeklarowało to po 93% przedstawicieli gospodarstw, w których są dzieci w wieku szkolnym wyjeżdżające na co najmniej tydzień letnich wakacji).

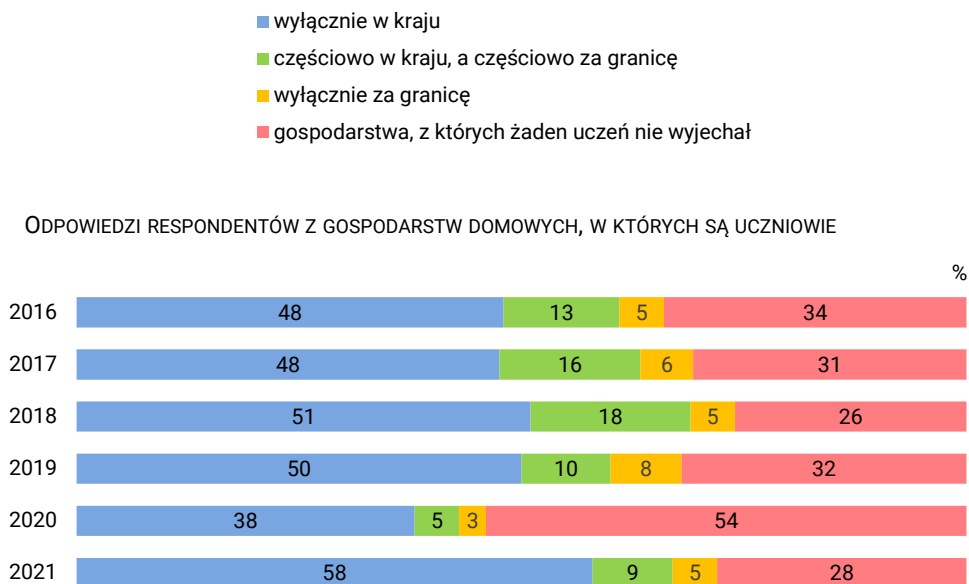
CBOS

RYS. 7. Czy były to wyjazdy:

Biorąc pod uwagę ogół gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, widać, że w ostatnie letnie wakacje – mimo wzrostu popularności w stosunku do roku 2020 – nadal w porównaniu z okresem sprzed pandemii mniej rozpowszechnione były wyjazdy zagraniczne. Kosztem turystyki zagranicznej w drugim roku pandemii wyraźnie zyskała natomiast turystyka krajowa. Łącznie na terenie Polski wypoczywali uczniowie z 67% gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym (wzrost o 24 punkty procentowe od poprzedniego roku). Na ogół są to gospodarstwa wysyłające dzieci wyłącznie na wypoczynek krajowy (58% ogółu, najwięcej od 2016 roku). Za granicą przez co najmniej tydzień wypoczywały dzieci z 14% badanych gospodarstw, w których są uczniowie, przy czym w przypadku 5% były to wyłącznie wyjazdy zagraniczne.

RYS. 8. Co najmniej tygodniowe wyjazdy uczniów:

Powody rezygnacji z wyjazdów

Respondenci zapytani, dlaczego uczniowie z ich gospodarstwa domowego nie wyjechali na choćby tygodniowy letni wypoczynek, najczęściej odpowiadali, że dzieci po prostu nie chciały wyjeżdżać (24% gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, ale któreś z nich nie wyjechało na co najmniej tygodniowy wypoczynek). Niemal równie często wskazywano jednak, że brakowało pieniędzy oraz czasu na taki wyjazd (odpowiednio 23% i 22% gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, ale któreś z nich nie wyjechało na co najmniej tygodniowy wypoczynek). Dość często powodem rezygnacji z wyjazdów był też brak możliwości jego zorganizowania (16%).

RYS. 9. Dlaczego uczniowie nie wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania? Czy dlatego że:

WSKAZANIA RESPONDENTÓW Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH CO NAJMNIEJ JEDEN UCZEŃ NIE WYJECHAŁ W WAKACJE NAWET NA TYGODNIOWY WYPOCZYNEK (N=121)

W porównaniu z poprzednim rokiem jako powód rezygnacji z co najmniej tygodniowych letnich wyjazdów wakacyjnych uczniów na dalszy plan przesunęła się pandemia COVID-19, która w ubiegłym roku znalazła się, obok braku pieniędzy na wyjazd, w czołówce najczęściej wskazywanych przyczyn rezygnacji z takiego wypoczynku. W 2020 roku pandemię COVID-19 jako przyczynę rezygnacji z wypoczynku wyjazdowego uczniów wymieniło spontanicznie 22% badanych, którzy zadeklarowali, że w ich gospodarstwie domowym co najmniej jedno z dzieci w wieku szkolnym nie wyjechało nawet na tydzień, czyli 13% ogółu respondentów reprezentujących gospodarstwa domowe, w których są dzieci w wieku szkolnym. Natomiast w tym roku mówiło o niej zaledwie 3% przedstawicieli gospodarstw, w których nie wyjechało co najmniej jedno dziecko, co stanowi 1% ogółu gospodarstw, w których są uczniowie.

Oprócz spadku odsetków wskazań na pandemię COVID-19 największa zmiana – w porównaniu z poprzednim rokiem – dotyczy wzrostu odsetków badanych tłumaczących rezygnację z wysłania dzieci na co najmniej tygodniowy wyjazd wypoczynkowy brakiem czasu lub niechęcią dzieci.

TABELA 1

Dlaczego uczniowie nie wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania? Czy dlatego że:	Wskazania respondentów z gospodarstw domowych, w których co najmniej jeden uczeń nie wyjechał w wakacje nawet na tygodniowy wypoczynek (według terminów badań)									
	2011	2012	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	N=198	N=159	N=168	N=135	N=135	N=115	N=83	N=105	N=194	N=121
	w procentach									
– nie chcieli wyjeżdżać	28	17	18	27	36	29	16	21	18	24
– brakowało pieniędzy na wyjazd	61	66	73	54	38	46	21	34	22	23
– brakowało czasu (uczniom lub opiekunom)	20	26	20	32	24	20	10	12	13	22
– nie było możliwości wyjazdu, brak zorganizowanego wypoczynku	35	30	28	30	28	26	26	15	16	16
– nie muszą wyjeżdżać na wakacje, mogą wypoczywać w domu	25	26	29	32	42	44	8	7	10	13
– pracowali zarobkowo	9	10	12	14	18	16	5	14	5	8
– byli potrzebni w domu, w gospodarstwie rolnym	20	19	18	15	10	22	11	7	4	8
– stan zdrowia nie pozwalał im na wyjazd	2	4	4	4	5	8	9	4	3	5
– są za mali	17	12	18	13	19	24	8	13	8	4
Inne przyczyny	7	13	10	9	15	9	3	1	25*	4**

* w tym 22% „pandemia COVID-19”

** w tym 3% „pandemia COVID-19”

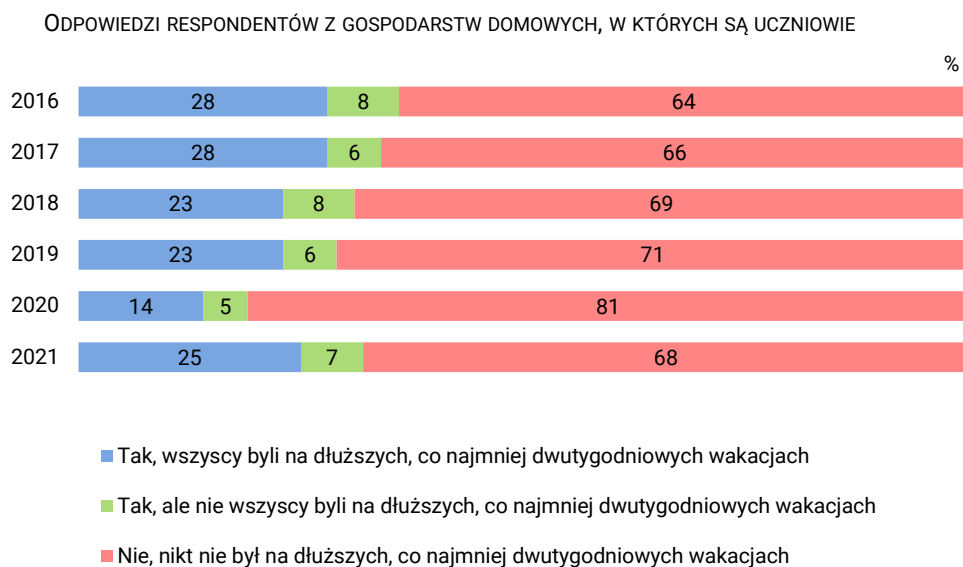
WYJAZDY CO NAJMNIJ DWUTYGODNIOWE

Społeczny zasięg

W 2016 roku do pytania o wyjazdy wypoczynkowe trwające minimum tydzień dodaliśmy pytanie o dłuższe, co najmniej dwutygodniowe, wyjazdy wakacyjne uczniów. W trakcie ostatnich letnich wakacji na taki wypoczynek wysłało dzieci w wieku szkolnym blisko co trzecie (32%) gospodarstwo domowe, w którym są uczniowie. Jest to znaczący wzrost (o 13 punktów procentowych) w stosunku do roku ubiegłego, kiedy to jedynie 19% gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, wysłało przynajmniej część z nich na co najmniej dwutygodniowy wypoczynek (było to najmniej w historii naszych badań). W tegoroczne letnie wakacje odsetek gospodarstw domowych, które zdecydowały się dzieciom w wieku szkolnym zorganizować dwutygodniowy wypoczynek poza miejscem zamieszkania, powrócił do poziomu notowanego przed pandemią COVID-19. Generalnie rzecz biorąc, podobnie jak we wcześniejszych latach, jeżeli już gospodarstwo domowe decydowało się wysłać uczniów na co najmniej dwutygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania, to na ogół wyjeżdżały wszystkie dzieci lub młodzież w wieku szkolnym.

CBOS

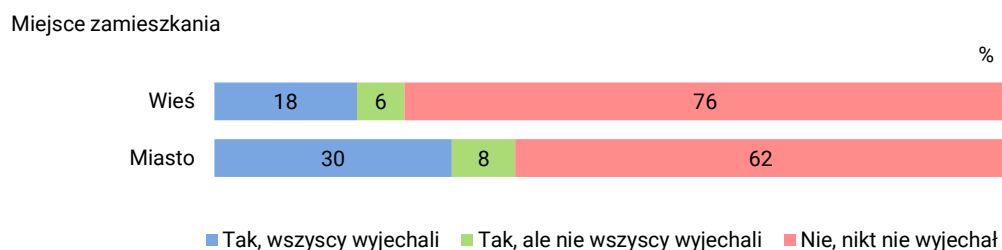
RYS. 10. Czy w tym roku uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego byli poza miejscem zamieszkania na dłuższych wakacjach, trwających co najmniej dwa tygodnie?

Z przeprowadzonych analiz wielozmiennowych wynika, iż w tym roku istotnie statystycznie różnice w deklaracjach respondentów o różnym statusie społeczno-ekonomicznym dotyczących korzystania przez uczniów należących do ich gospodarstw domowych z przynajmniej dwutygodniowego wypoczynku wyjazdowego w czasie ostatnich letnich wakacji dotyczą głównie miejsca zamieszkania. Tak jak w przypadku ogółu wyjazdów co najmniej tygodniowych częściej miały szansę skorzystać z nich dzieci miejskie niż wiejskie.

CBOS

RYS. 11. Czy w tym roku uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego byli poza miejscem zamieszkania na dłuższych wakacjach, trwających co najmniej dwa tygodnie?

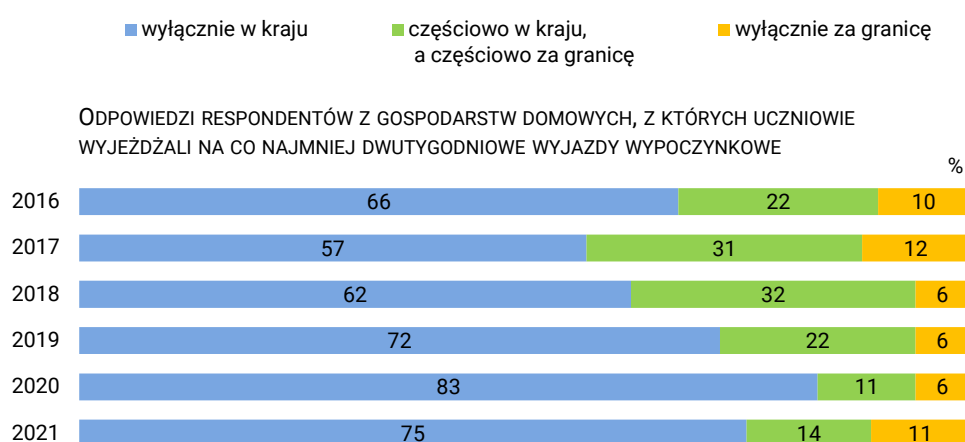

Kierunki wyjazdów

Latem 2021 roku, tak jak w poprzednich pięciu latach, w większości przypadków co najmniej dwutygodniowe wakacje poza miejscem zamieszkania spędzane były przez uczniów wyłącznie w kraju, ale w porównaniu z poprzednim rokiem udział wyjazdów krajowych zmalał. W stosunku do roku 2020 zwiększył się natomiast udział wyjazdów zagranicznych, ale nadal był on mniejszy niż w latach 2016–2019.

CBOS

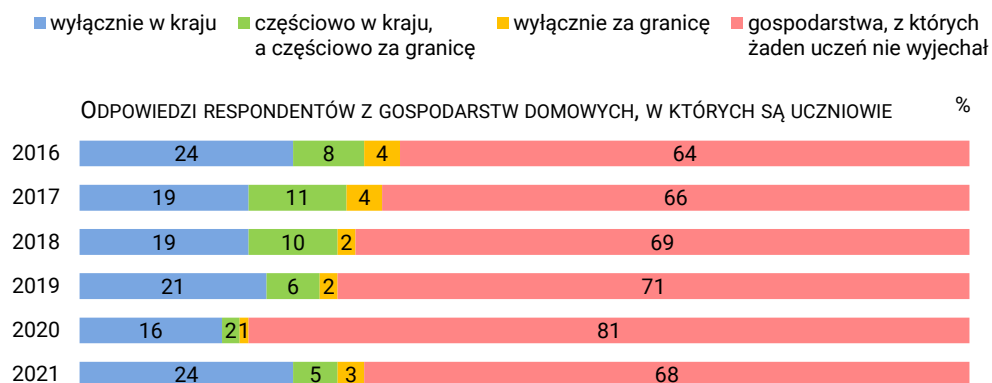
RYS. 12. Czy były to wyjazdy:

Biorąc pod uwagę ogół gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, można zauważyć, iż odsetek deklarujących, że co najmniej jedno z nich wyjechało na nie krótsze niż dwutygodniowe wakacje w kraju (obecnie 29%), po ubiegłorocznym znaczącym spadku powrócił do poziomu z lat 2017–2019. Rodzin wysyłających dzieci na co najmniej dwutygodniowe wakacje za granicę (obecnie 8%) było natomiast więcej niż przed rokiem i tyle samo, co w roku poprzedzającym pandemię COVID-19, ale mniej niż w latach 2016–2018 (zob. rysunek 13).

CBOS

RYS. 13. Dwutygodniowe i dłuższe wyjazdy uczniów:

Rok 2020 był jednym z najgorszych w historii naszych badań, jeśli chodzi o korzystanie przez dzieci i młodzież w wieku szkolnym z co najmniej tygodniowych wyjazdów podczas letnich wakacji – w latach 1993–2021 jedynie cztery razy zdarzyło się, że większość rodzin z dziećmi nie zdecydowała się na zorganizowanie dzieciom takiego wypoczynku (w latach 1993, 2004, 2005 oraz właśnie w roku 2020). Również zasięg dłuższych, co najmniej dwutygodniowych, wyjazdów dzieci i młodzieży w wieku szkolnym był w roku 2020 najniższy od 2016 roku, czyli odkąd zaczęliśmy badać tę kwestię. Po ubiegłorocznej zapaści w czasie tegorocznych letnich wakacji nastąpiła poprawa i sytuacja była nawet nieco lepsza niż w roku 2019, a w przypadku wyjazdów co najmniej tygodniowych niemal tak dobra jak w rekordowym roku 2018. W drugim roku pandemii Polacy oswoili lęk i w większości zdecydowali się wysłać swoje dzieci na letni wypoczynek poza miejsce zamieszkania. Jednocześnie pokazują to wyniki naszego badania – o ile w ubiegłym roku pandemia COVID-19 była jednym z dwóch głównych powodów rezygnacji z wysyłania dzieci na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejscem zamieszkania, to w tym roku przesunęła się ona na dalszy plan.

Podobnie jak w poprzednich latach w czasie tegorocznych letnich wakacji w większości przypadków wyjazdy wypoczynkowe uczniów były realizowane w kraju. Można też powiedzieć, iż wakacyjna turystyka krajowa uczniów wróciła do poziomu sprzed pandemii COVID-19, czemu sprzyjać może bon turystyczny. W czasie pandemii – mimo lekkiej poprawy – nadal na spadek popularności cierpi natomiast turystyka zagraniczna, a zwłaszcza dotyczy to wyjazdów trwających krócej niż dwa tygodnie. Miały na to wpływ zapewne różnego typu ograniczenia związane z podróżami do innych krajów (konieczność wykonywania testów, kwarantanna po powrocie, czy w ogóle zakaz wjazdu do niektórych krajów).

Opracowała

Barbara Badora